

Wie dit begrijpt is gek. Kansrijke schoolloopbanen door passend mondeling taalaanbod in het hoger onderwijs

Handreiking versie 2024

Author(s)

van Diepen, Mieke; van Eerd, Bas; Kwakman, Marike

Publication date

2024

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Diepen, M., van Eerd, B., & Kwakman, M. (2024). Wie dit begrijpt is gek. Kansrijke schoolloopbanen door passend mondeling taalaanbod in het hoger onderwijs: Handreiking versie 2024. Web publication or website, Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Wie dit begrijpt, is gek (2019)

Kansrijke schoolloopbanen door passend mondeling taalaanbod in het hoger onderwijs

AANLEIDING

ONDERZOEKSOPZET

RESULTATEN & CONCLUSIES

AAN DE SLAG

[Mieke van Diepen & Bas van Eerd](#)

[Lectoraat Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad & Studentenzaken](#)

Het is een standaardmodus in mijn achterhoofd nu (2022)

Bewustwording bij hbo-docenten van hun mondelinge academische taalaanbod in het hoger onderwijs

TOELICHTING

RAPPORTAGE (PDF)

KIJKWIJZER (PDF)

[Mieke van Diepen & Bas van Eerd & Marike Kwakman](#)

[Lectoraat Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad & Studentenzaken](#)

CONTACT & DOWNLOADS

Wat is er aan de hand?

Tot nu toe richt veel onderzoek zich op schriftelijke taalvaardigheid van studenten. Dit onderzoek (2019) richt zich juist op mondeling taalgebruik van docenten.

[LEES VERDER](#)[REFERENTIES](#)[Terug naar het begin](#)

Wat is er aan de hand? (1/2)

Al jaren werkt het Taalteam van de HvA aan het vergroten van de taalvaardigheid van studenten, enerzijds door begeleiding van docenten die aan taalontwikkeland onderwijs werken en anderzijds door concrete ondersteuning van studenten die taalvragen of taalproblemen ondervinden. In verreweg de meeste gevallen richt deze ondersteuning zich op het vergroten van de lees- en schrijfvaardigheid van studenten. Voor het begrijpen van mondelinge taal tijdens colleges is overwegend veel minder aandacht.

Het waarborgen van de toegankelijkheid van het hbo is ook in 2019 een breed gedragen doel in het hbo. Maar op de vraag hoe dit in de praktijk moet gebeuren, bestaat geen eenduidig antwoord. Een voorbeeld van een mogelijk obstakel die de toegankelijkheid van het hbo kan inperken is de taalvaardigheid van studenten. Veel studenten hebben moeite met de taal die in het hbo wordt gebruikt. Er zijn aanwijzingen dat dit kan leiden tot achterstanden of zelfs uitval, met name onder studenten die de eerste in hun familie zijn die studeren, die uit het mbo instromen, en studenten met een migratieachtergrond.

[Terug naar het begin](#)[LEES VERDER](#)

Wat is er aan de hand? (2/2)

De HvA streeft naar het vergroten van de taalvaardigheid van studenten ('Taalteam'), onderzoekt en ondersteunt praktijken die schoolloopbanen kunnen bevorderen ('Lectoraat Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad'), en wil ervoor zorgen dat kinderen en jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen en zich onderdeel voelen van een diverse stad ('speerpunt Urban Education' in 2019).

Tegelijk vormen hoorcolleges een belangrijk onderdeel van het onderwijsaanbod en is er nog weinig bekend over de rol die de mondelinge taal in colleges speelt in het studiesucces van studenten. Met dit verkennende onderzoek (2019) is antwoord gezocht op drie onderzoeksvragen. De resultaten en conclusies zijn vertaald naar een praktische handreiking voor docenten.

Mondelinge taal in colleges

als mogelijk obstakel voor studiesucces in het hbo

LEES VERDER

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

Mondelinge taal in colleges als mogelijk obstakel voor studiesucces in het hbo

Met dit verkennende onderzoek is antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen:

1. In hoeverre hebben de onderzochte studenten moeite met het mondeling academisch taalaanbod van hun docenten in een college?
2. Welke factoren beïnvloeden of deze studenten het mondeling academisch taalaanbod (van docenten) in colleges wel of niet begrijpen?
3. Hoe kunnen docenten in hun mondelinge taalaanbod in colleges rekening houden met de taalvaardigheid van studenten?

[Theoretisch kader](#)[Werkwijze](#)[Onderzoekspopulatie](#)[Kanttekeningen](#)[Referenties](#)[Terug naar het begin](#)

Creating Tomorrow

Theoretisch kader

Er is in het hoger onderwijs steeds meer aandacht voor – en vooral zorg over – het taalniveau van studenten. De minister van OCW benadrukte in 2019 dat er in het kader van internationalisering méér aandacht voor de Nederlandse taal en taalvaardigheid moet komen, zowel voor Nederlandse als voor niet-Nederlandse studenten. De Taalunie (Vanhooren et al, 2017) onderschrijft het belang van taalbewuste docenten.

[LEES VERDER](#)[Terug naar het begin](#)

Creating Tomorrow

Theoretisch kader (1/2)

Veel interventies en onderzoeken richten zich echter uitsluitend op de ontwikkeling van schriftelijke vaardigheden van studenten (lezen en schrijven). Voor het verbeteren van luistervaardigheid is overwegend veel minder aandacht (Bonne en Vrijders, 2015; Bonne, Vrijders en Casteleyn, 2019). Ook is luistervaardigheid geen onderdeel van de eindexaminering op bijvoorbeeld het havo (College voor toetsen en examens, 2019).

De onderzoeken die staan beschreven in het themanummer van het *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs* over 'Taal en communicatieve competentie in het hbo' (2019) richten zich ook overwegend op de ontwikkeling van de schrijfvaardigheid. Ook onze eigen werkzaamheden (Taalteam HvA) richten zich met name op het vergroten van de lees- en schrijfvaardigheid van studenten.

Theoretisch kader (2/2)

Dit onderzoek richt zich op luistervaardigheid: de vaardigheid van studenten om mondeling academisch taalaanbod van docenten te begrijpen. Met mondeling taalaanbod in colleges bedoelen we nadrukkelijk niet de lessen taal of communicatie, maar de gesproken taal die als instrument gebruikt wordt om de leerstof over te brengen. Een groot deel van ons onderwijs bestaat immers uit (hoor)colleges. Studenten in hun propedeutische fase hebben echter meestal geen enkele ervaring met het volgen van hoorcolleges. Ook verschilt de taal die gebruikt wordt in het hoger onderwijs enigszins van de taal die in de vooropleidingen aan bod komt (Van Kalsbeek & Kuiken, 2014).

De academische taal uit het hoger onderwijs kenmerkt zich onder meer door meer grammaticale complexiteit en ander woordgebruik (Kuiken & Van Kalsbeek, 2012). Als studenten de taal in de colleges onvoldoende begrijpen kan dat leiden tot het niet voldoende verwerven van de vakinhoud. Vooral studenten met een mbo-achtergrond, met een anderstalige achtergrond of eerstegeneratiestudenten zijn minder succesvol in het hbo, en daarin kan taalvaardigheid een belangrijke factor zijn (Elffers, 2018).

Werkwijze

Respondenten

Selectie van
respondenten

Kenmerken van
studenten

Dataverzameling

Colleges:
dataverzameling

Colleges: categorieën
academische taal

Interviews: afname

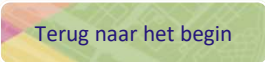
Interviews:
transcripten

Analyse

Kwalitatieve analyse:
Wat draagt bij?

Kwantitatieve analyse
van begrip

Kwantitatieve analyse
van moeilijkheid

 Terug naar het begin

Selectie van respondenten

Docenten van verschillende faculteiten zijn benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Op elke faculteit werden willekeurige docenten benaderd; uiteindelijk was op elk van de 7 faculteiten een docent bereid deel te nemen.

Deze 7 docenten hebben tijdens hun college een oproep gedaan aan studenten om deel te nemen aan het onderzoek. Voorwaarde voor deelname was dat de student minstens een van de volgende kenmerken bezat: mbo-achtergrond, migratieachtergrond, of eerstegeneratiestudent (de eerste in de familie die in het hoger onderwijs studeert). Studenten kregen een beloning in de vorm van een cadeaubon.

In totaal zijn 7 docenten en 19 studenten geïnterviewd: 3 studenten per college (bij 2 faculteiten kwam 1 student niet opdagen).

Kenmerken van studenten

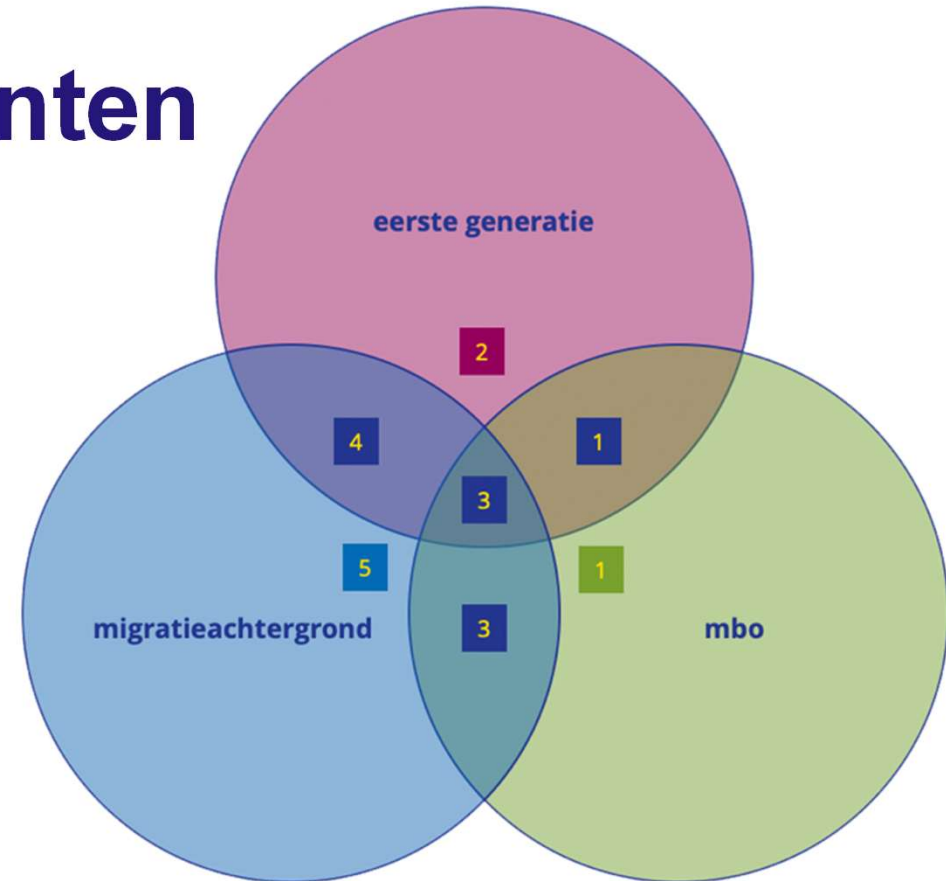
Uit uitvalstatistieken blijkt dat studenten met een mbo-vooropleiding, studenten met een migratieachtergrond en studenten van wie de ouders niet in het hoger onderwijs hebben gestudeerd, vaker uitvallen dan andere studenten. In de figuur staat weergegeven aan welke kenmerken de onderzochte studenten voldoen.

Culturele achtergrond, thuistaal & denktaal

Vooropleiding

De eerste in de familie?

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

ONDERZOEKSOPZET

WERKWIJZE

ONDERZOEKSPOPULATIE

Culturele achtergrond, thuistaal & denktaal

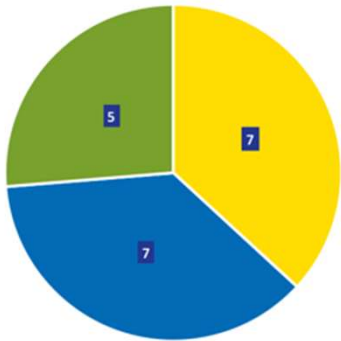
4 van de 15 studenten met een migratieachtergrond zijn zelf niet in Nederland geboren. Van de andere studenten is dit niet bekend.

migratieachtergrond

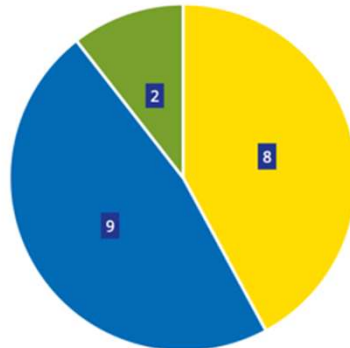
- antilliaans
- surinaams
- maleisisch-chinees-nederlands
- syrisch
- deens
- niet-nederlands
- curaçaos-nederlands
- chinees-surinaams
- marokkaans-nederlands
- turks
- hongaars-nederlands

thuistaal als kind

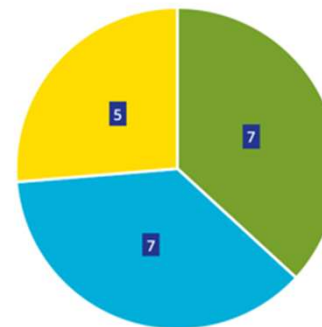
nederlands nederlands & andere taal andere taal

thuistaal nu

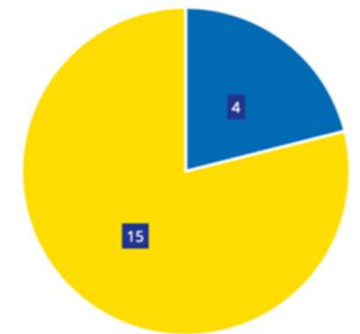
nederlands nederlands & andere taal andere taal

denktaal

nederlands nederlands & andere taal andere taal

culturele achtergrond

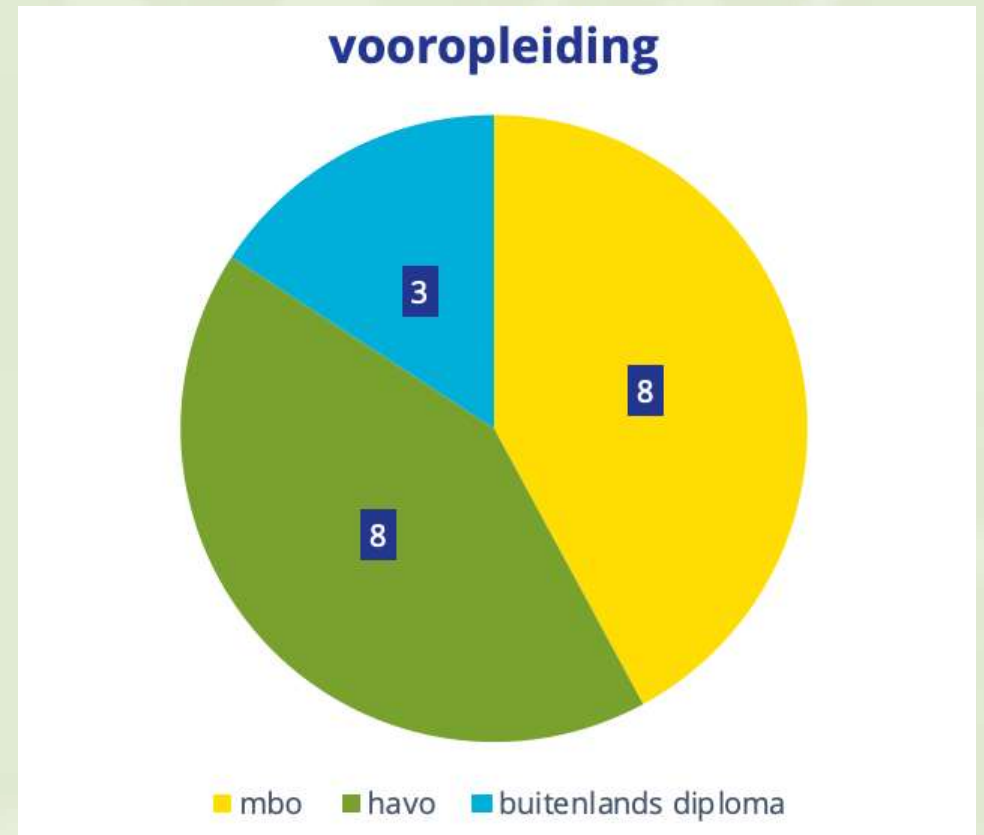
nederlands andere culturele achtergrond

Terug naar het begin

Vooropleiding

8 van de bevroagde studenten hebben het mbo afgerond als vooropleiding; eenzelfde aantal heeft de havo afgerond als vooropleiding. 3 zijn ingestroomd met een buitenlands diploma.

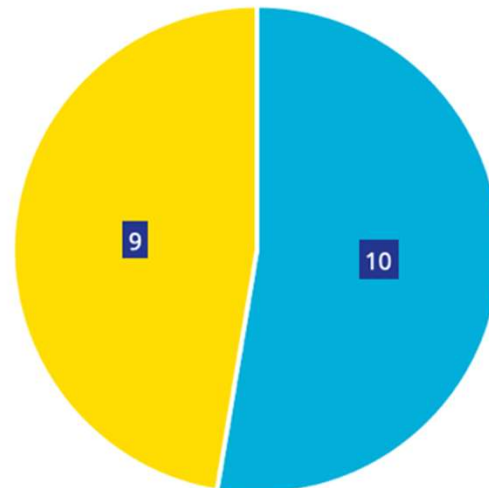

De eerste in de familie?

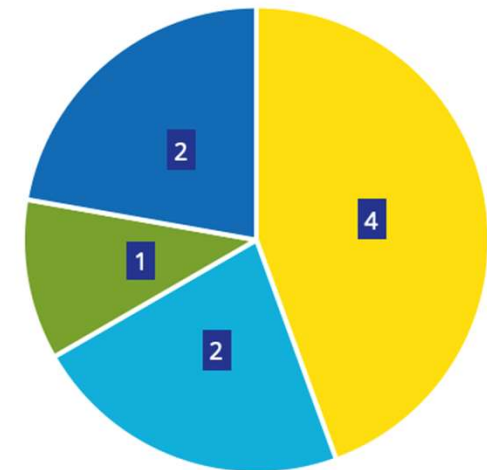
Eerstegeneratiestudenten zijn studenten die geen ouders, broers of zussen hebben die in het hoger onderwijs hebben gestudeerd.

eerstegeneratiestudent

■ ja ■ nee

nee, geen eerstegeneratiestudent

■ ouders & broers/zussen

■ alleen ouders

■ alleen broers/zussen

■ ouders wel & broers/zussen onbekend

Terug naar het begin

Colleges: dataverzameling

Van 7 verschillende colleges aan eerstejaarsstudenten, elk van een andere faculteit van de HvA, zijn filmopnames gemaakt. Het waren 6 hoorcolleges en 1 practicum. Ieder college is integraal getranscribeerd en uit elke transcriptie zijn 10 fragmenten met complexe talige uitingen geselecteerd. Bij de selectie van de uitingen werd gestreefd naar de volgende onderverdeling in 5 categorieën:

1. algemene academische woordenschat: 3 fragmenten
2. specifieke academische woordenschat (vaktaal): 2 fragmenten
3. beeldspraak: 1 fragment
4. grammaticale complexiteit: 2 fragmenten
5. hoge informatiedichtheid: 2 fragmenten

Colleges: categorieën academische taal

Van elk fragment is bepaald tot welke categorie deze behoort. In het overzicht staat tussen haakjes hoeveel omschrijvingen en beoordelingen er zijn gegeven door docenten en studenten dit fragment hebben omschreven en beoordeeld. Tijdens de analyses bleek dat een aantal fragmenten zowel grammaticaal complex als informatiedicht was. Om deze reden is besloten deze als zesde categorie toe te voegen. Het aantal fragmenten per categorie verschilt per college en dus ook per respondent. Er werd gestreefd naar een verdeling zoals beschreven onder 'dataverzameling', maar in colleges waar bepaalde categorieën vaker voorkwamen, zijn deze ook vaker geselecteerd ten behoeve van de kwalitatieve analyse.

Woordniveau

1. Woordenschat algemeen (1-3 fragmenten per college)
2. Woordenschat vaktaal (1-3 fragmenten per college)
3. Beeldspraak (0-1 fragmenten per college)

Zinsniveau

4. Grammaticaal complex (1-3 fragmenten per college)
5. Informatiedicht (1-2 fragmenten per college)
6. Grammaticaal complex en informatiedicht (1-2 fragmenten per college)

Interviews: afname

Binnen een week na een college zijn telkens 3 studenten die het college hadden bijgewoond en 1 docent die het college had gegeven, geïnterviewd. Tijdens het interview (ca. 30 minuten) werden de fragmenten voorgelezen in de volgorde waarin ze waren aangeboden in het college. Op verzoek werd het fragment (deels) herhaald. Na het voorlezen van een fragment werden steeds drie vragen gesteld:

- Kun je in je eigen woorden toelichten wat dit betekent/ hoe je dit hebt begrepen? (*student*) of Kun je in andere woorden toelichten wat dit betekent/ hoe je dit hebt bedoeld? (*docent*).
- Welk cijfer geef je voor de moeilijkheid van dit fragment (of woord) op een schaal van 1 tot 10, waarbij 1 'heel erg makkelijk' betekent en 10 'heel erg moeilijk'?
- Herinner je je dat dit is gezegd? Wat vind je van deze uiting? Wat roept dit bij je op? Welk gevoel heb je hierbij?

Omdat na de eerste ronde interviews bleek dat het bepalen van de moeilijkheid niet altijd op taal gericht was maar ook op inhoud, is besloten om in de vervolginterviews een beoordeling te laten geven op 'moeilijkheid taal' en 'moeilijkheid inhoud'. Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag zijn alleen de cijfers voor 'moeilijkheid taal' geanalyseerd.

Interviews: transcripten

Van de interviews zijn geluidsopnames gemaakt. Interviewer A heeft de interviews van interviewer B getranscribeerd en vice versa. Van tevoren zijn de volgende afspraken gemaakt over welke parafrases wel of niet moeten worden uitgetypt:

- Het voorlezen en herhalen van fragmenten wordt niet uitgetypt, evenals halve zinnen die niets zeggen.
- Uitleg van een docent die te veel uitweidt over een onderwerp, wordt niet uitgetypt. Tijdens het interview is hier al op voorgesorteerd door te vragen: 'Dus, wat betekent dit fragment volgens jou?/ Zeg het nog eens in het kort.'
- Interventies om de student te helpen worden wel uitgetypt. Als bijvoorbeeld blijkt dat een student het wel begrijpt als het fragment stukje voor stukje wordt voorgelezen, heeft dit invloed op de conclusie over het begrip van de student
- Zijsporen in het gesprek die geen betrekking hebben op het begrip of de beleving van (de moeilijkheid van) het fragment, zijn niet uitgeschreven.
- Overwegingen en twijfels gedurende het hele gesprek zijn wel uitgeschreven.

Kwalitatieve analyse: Wat draagt bij?

Voor de beantwoording van onderzoeksvraag 3 zijn alle uitingen van de beleving van de studenten en docenten geselecteerd en geanalyseerd, met name antwoorden op de derde interviewvraag maar ook andere momenten in het interview. Twee linguïsten hebben op basis van alle transcripties in mondeling overleg een eerste indeling in categorieën bepaald. Vervolgens hebben zij de transcripties verdeeld en hierin alle fragmenten in de interviewtranscripties gemarkeerd met een vooraf afgesproken kleur voor elke categorie. Deze markeringen, alsmede hun twijfels en afwegingen hierbij, hebben zij met elkaar besproken. Zij bereikten zonder probleem overeenstemming over de categorieën en de uitspraken die hierbij hoorden.

Uiteindelijk zijn de volgende vier factoren gedefinieerd die bijdragen aan het al dan niet begrijpen van taal in de colleges:

- mate van aansluiting bij kennis en vaardigheden
- vormgeving van het college
- wat studenten zelf (niet) doen om taal te begrijpen
- helderheid en verstaanbaarheid.

Kwantitatieve analyse van begrip

Voor elk fragment is het antwoord van de docent op vraag 1 'gematcht' met de antwoorden van de 3 studenten. Bij elke student is bij elk fragment een score toegekend waarbij 0 stond voor 'student heeft het niet begrepen', 1 voor 'enigszins begrepen', 2 voor 'voldoende begrepen' en 3 voor 'volledig begrepen'.

Vervolgens is voor elke student voor elke categorie een gemiddelde berekend. Dit resulteerde in 6 begripsscores per student.

Tot slot is het gemiddelde berekend van alle scores op zinsniveau (grammaticaal complex, informatiedicht, of beide) en van alle scores op woordniveau (woordenschat algemeen, vaktaal, en beeldspraak).

Kwantitatieve analyse van moeilijkheid

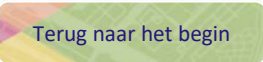
Voor elke docent en voor elke student is voor elke categorie een gemiddelde berekend. Dit resulteerde in 6 moeilijkheidsscores per persoon. Ook is het gemiddelde berekend van alle scores op zinsniveau (grammaticaal complex, informatiedicht, of beide) en van alle scores op woordniveau (woordenschat algemeen, vaktaal, en beeldspraak).

Deze gemiddelden zijn vervolgens gehercodeerd in moeilijk – niet moeilijk, waarbij het cijfer 8 en hoger stond voor moeilijk en 7 en lager voor niet moeilijk. De reden voor deze hercodering is dat tijdens de interviews bleek dat verschillende personen heel uiteenlopende cijfers gaven voor ‘makkelijk’, variërend van 1 tot 6. Dit verschil is numeriek gezien heel groot maar bleek dus in betekenis verwaarloosbaar. Wel was er consensus over dat voor moeilijke fragmenten een 8 of hoger werd gegeven. Van een gemiddelde score van 8 of hoger kan dus met zekerheid gezegd worden dat deze persoon deze categorie moeilijk vindt.

Kanttekeningen bij de onderzoeksopzet

Representativiteit van de steekproef

Dataverzameling en -analyse

 Terug naar het begin

Representativiteit van de steekproef

- Er is een beperkt aantal studenten en docenten bevroegd, wel gespreid over faculteiten.
- Alle geïnterviewde studenten, die het eerste half jaar al zijn doorgekomen, hebben kenmerken van studenten die vaker uitvallen in de uitvalstatistieken. Er is geen informatie verzameld bij studenten die niet een migratieachtergrond hebben, of mbo-instromer, of eerstegeneratiestudent zijn.
- De studenten zijn uitgenodigd om mee te doen aan een onderzoek over taal. De studenten die zichzelf zwak vinden, geven zichzelf misschien niet op omdat ze niet geconfronteerd willen worden met hun eigen zwakke taalvaardigheid. In dat geval zou het probleem nog groter zijn dan het nu al lijkt.

Dataverzameling en -analyse

- De onderzochte studenten vonden het niet altijd makkelijk om uit te leggen wat iets betekent, ook als ze het wel begrepen ('alsof je moet uitleggen hoe je je veters strikt'). Bijvoorbeeld het woord *überhaupt*: hoe leg je dat uit?
- Op verzoek van de onderzochte studenten heeft de interviewer regelmatig (delen van) fragmenten herhaald; deze gelegenheid is er in colleges niet.
- Het cijfer dat de bevroagde docenten en studenten gaven voor 'moeilijkheid', is gehercodeerd na berekenen van het gemiddelde (namelijk: ≥ 8 werd moeilijk en ≤ 7 werd niet moeilijk). Dit is een weloverwogen keuze geweest maar kent ook nadelen. Een 1 voor moeilijkheid van 1 fragment kan immers zwaar drukken op een gemiddelde.

Wat weten we nu?

Resultaten en conclusies

LEES VERDER

VERVOLGONDERZOEK

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Creating Tomorrow

Resultaten & conclusies

1. In hoeverre hebben de onderzochte studenten moeite met het mondeling academisch taalaanbod van hun docenten in een college?

De onderzochte studenten zijn gevraagd elke uiting te scoren op complexiteit en te beschrijven wat de uiting betekent. Dat levert interessante gegevens op.

Onderzoeksvraag 1

[Terug naar het begin](#)

[Terug naar Aan de slag](#)

2. Welke factoren beïnvloeden of deze studenten het mondeling academisch taalaanbod (van docenten) in colleges wel of niet begrijpen?

Op basis van de geselecteerde uitingen van de beleving van de deelnemende studenten en docenten zijn 4 factoren gedefinieerd die bijdragen aan het al dan niet begrijpen van taal in de colleges.

Onderzoeksvraag 2

3. Hoe kunnen docenten in hun mondelinge taalaanbod in colleges rekening houden met de taalvaardigheid van studenten?

De gegevens uit de kwantitatieve data en de opmerkingen van de onderzochte studenten die zijn gecategoriseerd in 4 factoren, hebben geleid tot aandachtspunten voor docenten. Deze punten zijn in acties gegroepeerd.

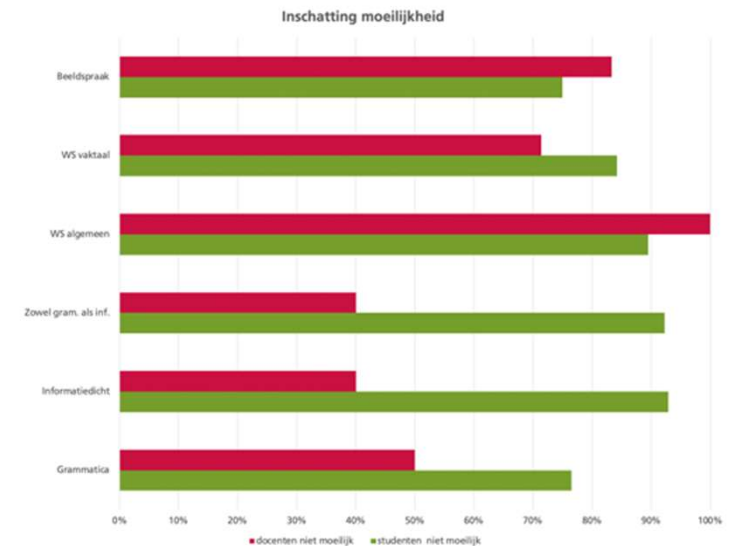
Onderzoeksvraag 3

Vraag 1: In hoeverre hebben de onderzochte studenten moeite met het mondeling academisch taalaanbod van hun docenten in een college? (1/4)

In bijgaande figuur is te zien dat bij de meeste categorieën het percentage onderzochte studenten dat de uiting niet moeilijk vindt hoger is dan het percentage gevolgde docenten dat de uiting niet moeilijk vindt.

Er zijn twee uitzonderingen: beeldspraak en algemene academische woordenschat (WS algemeen). Bij deze categorieën is het percentage docenten hoger dan het percentage studenten. Ruim 80% van de beeldspraakuitingen wordt door de docent als niet moeilijk geassocieerd, terwijl de bevroagde studenten voor 75% van deze uitingen aangeven deze niet moeilijk te vinden. Voor algemene academische woordenschat geldt dat de gevolgde docenten aangeven 100% van de gebruikte uitingen niet moeilijk te vinden, terwijl studenten 90% niet moeilijk vinden.

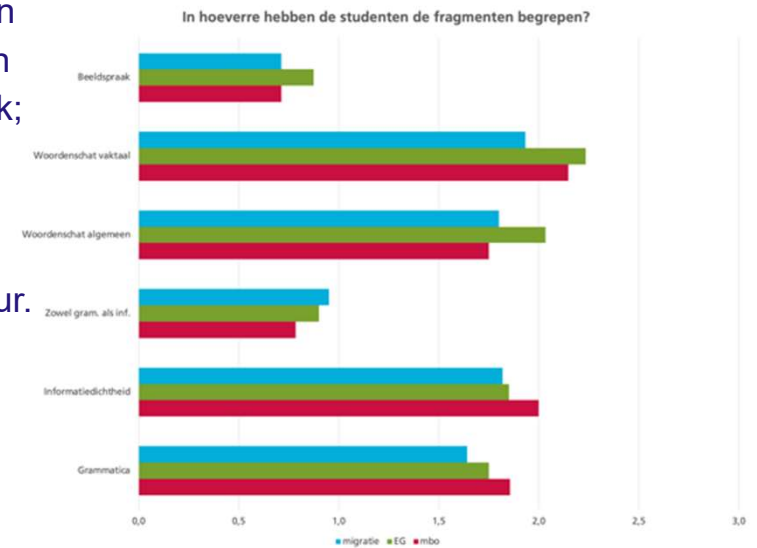
Voor vaktaal, grammaticale complexiteit en informatiedichtheid geldt het omgekeerde. Hier vinden de bevroagde studenten de uiting minder moeilijk dan de docent de uiting vindt.

[Terug naar het begin](#)[Terug naar Aan de slag](#)[LEES VERDER](#)

Vraag 1: In hoeverre hebben de onderzochte studenten moeite met het mondeling academisch taalaanbod van hun docenten in een college? (2/4)

Uit bijgaande figuur is af te lezen dat de geïnterviewde studenten uit elke groep (migratieachtergrond, mbo-achtergrond, eerstegeneratiestudent) moeite hebben met het begrijpen van de geselecteerde fragmenten. Bijna alle gemiddelden zijn lager dan 2 ('voldoende begrip'). De meeste moeite hebben ze met beeldspraak; op de driepuntschaal scoren ze allemaal onder de 1. De minste moeite hebben ze met het begrijpen van vaktaal.

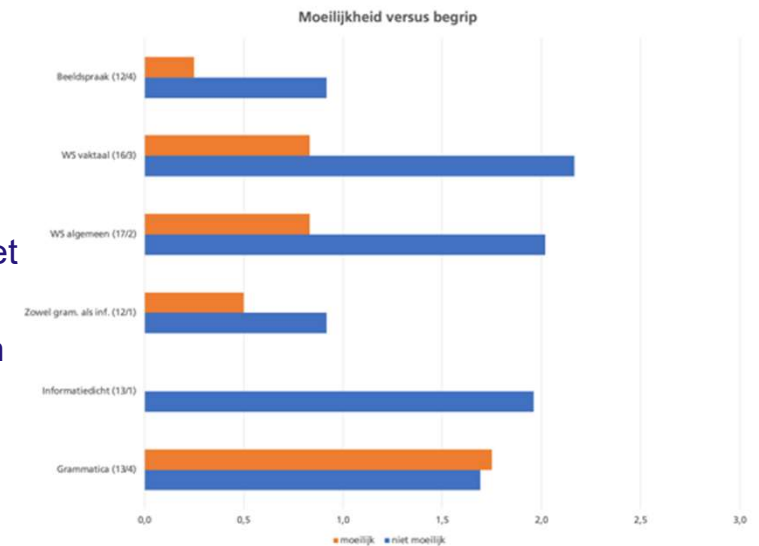
Alhoewel de aantallen te klein zijn om harde conclusies te trekken over verschillen tussen de groepen, kunnen we enkele trends waarnemen in de figuur. Mbo-instromers begrijpen hogere informatiedichtheid en grammaticale complexiteit beter dan de andere groepen. Talige uitingen die grammaticaal complex zijn én hoog in informatiedichtheid, worden door de bevroegde mbo-instromers juist het minst goed begrepen. Ook scoren zij op woordbegrip (WS vaktaal, WS algemeen, en beeldspraak) lager dan de andere groepen. Op woordbegrip scoren de bevroegde eerstegeneratiestudenten juist relatief hoog.

[Terug naar het begin](#)
[Terug naar Aan de slag](#)
[LEES VERDER](#)

Vraag 1: In hoeverre hebben de onderzochte studenten moeite met het mondeling academisch taalaanbod van hun docenten in een college? (3/4)

In bijgaande figuur worden de twee sets data, voor de ingeschatte moeilijkheid en de mate van begrip, met elkaar vergeleken. De uitingen die de onderzochte studenten moeilijk vinden, worden ook minder goed begrepen, behalve bij grammaticale complexiteit.

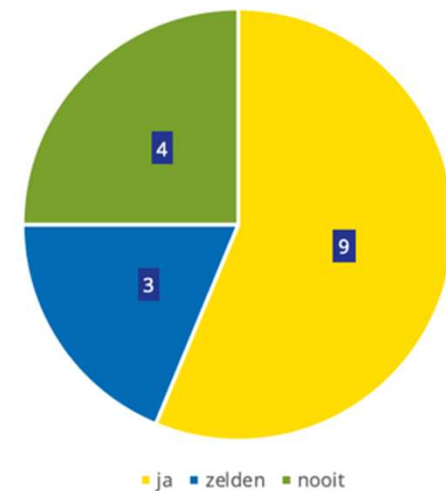
Verder blijkt dat uitingen die door deze studenten geclassificeerd zijn als niet moeilijk, vaak toch niet voldoende begrepen zijn (< 2'). Bij beeldspraak bijvoorbeeld zijn de uitingen die door deze studenten geclassificeerd zijn als niet moeilijk, op begrip gescoord op bijna 1, wat staat voor enigszins begrepen. In deze figuur staat achter elke categorie tussen haakjes het aantal fragmenten dat de bevroagde studenten wel of niet moeilijk vonden; bijvoorbeeld van de beeldspraakfragmenten vonden deze studenten er 12 niet moeilijk en 4 wel moeilijk.

[Terug naar het begin](#)[Terug naar Aan de slag](#)[LEES VERDER](#)

Vraag 1: In hoeverre hebben de onderzochte studenten moeite met het mondeling academisch taalaanbod van hun docenten in een college? (4/4)

Aan de eerste 3 studenten is niet gevraagd of ze wel eens een vraag stellen tijdens een college. Deze vraag is namelijk pas na de eerste interviewronde toegevoegd aan de interviewleidraad.

vraag tijdens college (N=16)

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Vraag 2: Welke factoren beïnvloeden of de onderzochte studenten het mondeling academisch taalaanbod (van docenten) in colleges wel of niet begrijpen?

Op basis van de geselecteerde uitingen van de beleving van de studenten en docenten zijn 4 factoren gedefinieerd die bijdragen aan het al dan niet begrijpen van taal in de colleges. Elke factor wordt geïllustreerd aan de hand van 2 quotes.

Enkele uitkomsten

Aansluiting bij kennis
& vaardigheden

Vormgeving van het
college

Wat studenten zelf
(niet) doen

Helderheid en
verstaanbaarheid

Enkele conclusies

De gevolgde
docenten

De onderzochte
studenten

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Aansluiting bij kennis en vaardigheden

Docenten gaan uit van een bepaalde voorkennis van studenten. Dat kan voorkennis zijn in de vorm van stofbeheersing die in de vooropleiding of eerder in de opleiding aan bod is geweest, maar ook voorkennis in taalvaardigheid. De meeste van de gevolgde docenten geven aan wel een inschatting te maken van de moeilijkheid van de lesstof, maar dit meestal niet te checken of te onderbouwen. Ook merken ze op hier eigenlijk ook niet heel bewust mee om te gaan. Deze inschattingen zijn vaak onbewust en onbeargumenteerd en soms ook onjuist en onterecht.

Student:

‘Voor haar is het heel makkelijk, want zij doet dit elke dag en zij weet hier heel veel van, maar voor ons is dit allemaal nieuwe informatie.’

Docent:

‘Echt waar? Dat is toch gewoon normaal Nederlands? Ik weet zeker dat mijn kinderen het kennen, omdat wij het thuis gebruiken.’

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Vormgeving van het college

Hoorcolleges lijken zich niet te lenen voor veel interactie. Dat leidt ertoe dat er vaak sprake is van zenden vanuit de docent. Veel van de onderzochte studenten hebben daardoor moeite met het vasthouden van de lijn van het college, het geconcentreerd en actief blijven luisteren, het scheiden van hoofd- en bijzaken en het maken van notities. Een andere vormgeving van het college kan studenten helpen om beter te focussen.

Student:

'Het gaat gewoon uit effetjes.'

Student:

'Ik moet zeggen dat het echt een heel lang college was en dat ik dus niet alles heel goed heb kunnen volgen.'

Wat studenten zelf (niet) doen

Studenten hebben deels zelf de sleutel tot succes in handen. Een actieve studeerhouding helpt bij moeilijke colleges, maar dat vraagt om gerichte studie-acties. Hoewel veel van de onderzochte studenten weten wat ze beter zouden kunnen doen, doen ze dat (om uiteenlopende redenen) niet altijd.

Student:

'Ik stel heel veel vragen, soms stoort dat andere kinderen ook.'

Student:

'Als je jezelf voorbereidt, is het simpel.'

Helderheid en verstaanbaarheid

Wat je niet kunt verstaan, is ook lastig te begrijpen. Geïntoneerd, gevarieerd, niet te snel en met voldoende volume spreken zijn cruciaal voor de verstaanbaarheid in colleges. Daarnaast is het belangrijk om goed voor ogen te hebben wat je precies wil zeggen en hoe je dat wil zeggen. Zijpaden en dwaalsporen leiden soms tot lange, ongestructureerde en vage zinnen, die niet te doorgronden zijn.

Student:

‘Wat de docent vaak doet en wat makkelijk is om te begrijpen, is intonatie leggen.’

Docent:

‘Ik heb geen idee wat ik hier bedoel. Wie dit begrijpt, is gek. Ik begrijp mezelf niet eens. Hoe moeten zij dit begrijpen?’

De gevolgde docenten

- gaan er snel vanuit dat stof bekend is, omdat ze dat verwachten vanuit de vooropleiding, of omdat het elders al eens aan bod is geweest. Dit is (lang) niet altijd een realistische verwachting.
- schatten hun eigen academische taalgebruik qua moeilijkheid anders in dan dat studenten dat doen.
- gebruiken onbewust regelmatig beeldspraak, die voor studenten lastig te begrijpen is.
- gebruiken vaker onnodig lange en complexe zinnen, die een verwarrend effect op studenten hebben.
- geven weinig ruimte tot interactie in het college.
- benoemen soms dat ze een doel of verband in het college impliciet hebben gelaten en dan zien we bij studenten meer begripsproblemen.

De onderzochte studenten

- begrijpen de uitingen die ze aangeven gemakkelijk te vinden, toch niet altijd goed.
- hebben meer moeite met algemene academische taal dan met vaktaal.
- denken soms dat docenten expres moeilijke woorden gebruiken.
- moeten regelmatig de keuze maken tussen aantekeningen maken *of* dingen opzoeken *of* het college blijven volgen.
- vinden lange colleges qua concentratie moeilijk te volgen.
- waarderen visualisering van de stof door de docent. Dat helpt bij het begrijpen van de stof.
- vinden het vaak moeilijk om vragen te stellen tijdens colleges.
- geven heel eerlijk aan dat een goede voorbereiding helpt bij het begrijpen van het college, maar ook dat ze dat niet altijd doen.

Vraag 3: Hoe kunnen docenten in hun mondelinge taalaanbod in colleges rekening houden met de taalvaardigheid van studenten?

De gegevens uit de kwantitatieve data en de opmerkingen van de onderzochte studenten die zijn gecategoriseerd in 4 factoren, hebben geleid tot aandachtspunten voor docenten. Deze punten zijn in 10 acties gegroepeerd ('10x -eer') die hierna toegelicht worden. Bij het vervolgonderzoek is voor de Kijkwijzer een extra -eer toegevoegd: communiceer.

PAUZEER

VISUALISEER

CONTEXTUALISEER

STRUCTUREER

MOTIVEER

Download de 11x -eer:
tips voor docenten

EXPLICITEER

STIMULEER

REDUCEER

CONSOLIDEER

LEER

COMMUNICEER

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Creating Tomorrow

Pauzeer

Geef denkpauses en/of schrijfpauzes.

Student: *'Je begint er heel hoopvol aan en dan denk je op den duur: nee nu is het weer goed geweest.'*

Student: *'Ik haakte soms af, want ik was bezig met aantekeningen maken. Soms dan ben ik met mijn aantekeningen bezig. Op een gegeven moment ben ik bezig met dit moet ik doen, dit moet ik doen, dit moet ik opschrijven, en dan ben ik minder bezig met luisteren.'*

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Student: *'Ik probeer soms aantekeningen te maken maar dat lukt me echt niet.'*

Student: *'Het is te veel informatie eigenlijk in een kleine tekst, is niet handig eigenlijk. Als ik zoiets hoor denk ik: ik moet mijn concentratie hierbij houden, ik moet mijn concentratie hierbij houden, anders ga ik, weet ik niet meer waar hij het over heeft.'*

Student: *'Je moet soms wel even je concentratie erbij houden en soms denk je: nee het gaat gewoon niet meer.'*

Student: *'Want dan ga ik even die woorden opzoeken en dan krijg ik het stukje daarna niet mee.'*

Visualiseer

Gebruik schema's, tabellen, plaatjes; ze geven lucht en ruimte, en vertragen de informatiedichtheid. Je oefent het woordbeeld en geeft houvast en structuur.

Student: *'Als ik het zo moet beluisteren zonder het te zien, is het lastiger.'*

Student: *'En je moet echt een visuele weergave hebben om te zien wat er gebeurt daar.'*

Student: *'Meestal werkt ze het wel uit aan de hand van een voorbeeld op het bord en dan volg je het wel een beetje.'*

Contextualiseer

Geef nut, noodzaak en opbrengst aan en gebruik veel voorbeelden.

Student: 'Soms ik begrijp het maar de snelheid waar het mee gaat is het voor mij lastig om alles erin te krijgen. (...) Ja, soms zijn de woorden voor mij lastig te begrijpen. Soms begrijp ik het, maar niet in de context. En het is lastig om dan te gaan stoppen want het gaat zo snel.'

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Creating Tomorrow

Structureer

Heb helder wat je wel en niet wil doen. Vermijd vage uitweidingen en denk goed na over je formulering. Een korte denkpauze voor jezelf is niet erg.

Docent: 'Ik heb geen idee wat ik hier bedoel. Wie dit begrijpt, is gek. Ik begrijp mezelf niet eens. Hoe zouden zij dit moeten begrijpen.'

Docent: 'Zou je het anders doen? Voornamelijk is het punt dat ik misschien merk dat als ik het zo hoor dat ik vrij snelle stappen maak. Misschien dat ik het wat beter moet opdelen. Maar dat is meer een tijdselement of een structuurelement.'

Docent: 'Het is een beetje een warrige situatie omdat er in mijn hoofd drie dingen tegelijk gebeuren waardoor ik een paar dingen door elkaar heen zeg.'

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Creating Tomorrow

Expliciteer

Leg woorden uit. Benadruk het belang van een academische woordenschat en geef verbanden duidelijk aan.

Docent: *'Lekker vaag hè. Echt een slecht stukje. Als een student dit had opgeschreven, dan had ik gezegd, vaag, wat bedoel je eigenlijk?'*

Docent: *'Ik probeer heel duidelijk te zijn in mijn taal en ik heb nu voorbeelden gehad waarvan ik dacht, oei. Het kan dus nog duidelijker.'*

Docent: *'Misschien wel lastig. Omdat de inhoud voor mij zo klaar als een klontje is ontbreken er bepaalde verbanden volgens mij. Taal is rommelig er ontbreken stappen, daar zit mijn eigen achtergrondkennis.'*

Docent: *'Ik kan me voorstellen dat het qua taal en inhoud niet te volgen is.'*

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Leer

Het lijkt erop dat docenten in het hbo niet heel goed weten wat ze op het gebied van taalvaardigheid van studenten mogen verwachten. Leer wat er in de vooropleiding aan bod is gekomen, en wat het verschil is tussen de taal van het vo en de taal van het hbo.

Docent: *'Ik snap wel dat je die eruit pakt, het zijn woorden die ik zonder nadenken gebruik.'*

Student: *'Je merkt dat hij Rechten gestudeerd heeft aan de woorden die hij gebruikt.'*

Student: *'Ik denk niet dat zij dit in haar dagelijkse spreektaal zal gebruiken.'*

Docent: *'Ik zou niet veronderstellen dat ze dat niet weten.'*

Docent: *'Ik ga dan uit van een algemene ontwikkeling die ze vaak niet hebben.'*

Student: *'Waarschijnlijk wel maar ik ben zo gewend met haar les dat als ze zulke grote woorden hoor iets gaat in mijn hersenen en het gaat gewoon uit effetjes.'*

Docent: *'Deze had veel strakker gekund. Ik heb veel te veel woorden nodig voor iets simpels.'*

[Terug naar het begin](#)

[Terug naar Aan de slag](#)

Creating Tomorrow

Consolideer

Laat stof terugkomen en gebruik nieuwe woorden herhaaldelijk.

Docent: *'Het zijn allemaal zaken die in eerdere hoorcolleges ... ik roep dat niet zomaar, ze hebben daar colleges over gehad. Het moet wel een beetje landen. De context moet wel een beetje duidelijk zijn inmiddels.'*

Student: *'In ieder geval weer heel veel begrippen en misschien ook dat ervan uit wordt gegaan dat we dit allemaal hebben opgeslagen en hebben geleerd en voor haar is het heel makkelijk want zij doet dit elke dag en zij weet hier heel veel van maar voor ons is dit allemaal nieuwe informatie.'*

Student: *'Nee want het is in het begin gewoon uitgelegd dus als ik het niet weet dan moet ik wel schrikken dat ik even terug moet gaan leren maar op zich zou je er niet van moeten schrikken als je gewoon alles hebt gevolgd.'*

Docent: *'We hebben namelijk het eerste hoorcollege hier uitgebreid tijd aan besteed en in het werkcollege hebben we ze laten spelen met die term. (...) Nee we pleuren niet zomaar alles in hun nek van doe er wat mee, we bereiden ook wel dingen voor.'*

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Reduceer

Herken een hoge informatiedichtheid en beperk het gebruik van bijzinnen.

Docent: 'Dus ik stort een hoop nieuwe dingen over ze heen, wetende dat dat helderder wordt op het moment dat ze er in het werkcollege iets mee gaan doen. Om die reden komt het over als een soort woordenbrij van allemaal gekke nieuwe termen maar eigenlijk vind ik het niet erg als ze dat niet allemaal meteen bevatten omdat ik weet dat ik het later nog ga toelichten.'

Docent: 'Dit is een beetje een vaag stukje. En dat komt omdat eigenlijk omdat ik hier eigenlijk dat weet ik ook nog van het moment dat ik het uitlegde, dat ik in een soort twijfel zit of ik het überhaupt moet uitleggen.'

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Docent: 'Maar nu voeg ik nog meer moeilijks toe.'

Student: 'Nee want het is in het begin gewoon uitgelegd dus als ik het niet weet dan moet ik wel schrikken dat ik even terug moet gaan leren maar op zich zou je er niet van moeten schrikken als je gewoon alles hebt gevolgd.'

Student: 'Als een zin lang is, is het grote kans dat ik niet het einde zal horen.'

Docent: 'We hebben namelijk het eerste hoorcollege hier uitgebreid tijd aan besteed en in het werkcollege hebben we ze laten spelen met die term. (...) Nee we pleuren niet zomaar alles in hun nek van doe er wat mee, we bereiden ook wel dingen voor.'

Stimuleer

Stimuleer je studenten strategieën (begripsacties) te gebruiken: voorbereiden, aantekeningen maken, moeilijk woord meteen aan buurman vragen of opschrijven en (eventueel later) opzoeken, samenvatten (kan ook als je niet ieder woord weet, zegt een student), verbanden proberen te leggen, hooflijnen aanhouden, later slides nalezen, webcollege nogmaals bekijken. Zorg zo voor interactieve verwerking van academische taal.

Docent: 'Ik heb de afspraak met studenten dat als ze een woord niet kennen, dat ze het vragen. Als ze er niet naar vragen, ga ik ervan uit dat ze het weten.'

Student: 'Je weet niet precies wat je nou wel en niet op moet schrijven, je weet niet precies wat belangrijk is in die zin. Ja, hoofdzaak en bijzaak is een beetje moeilijk.'

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Creating Tomorrow

Motiveer

Vermijd negatieve uitingen als: zoals je weet, dat had je moeten weten, je snapt ook wel dat.

Student: *'Of ik vraag het gewoon gelijk aan iemand die naast me zit. Want daar ben ik niet bang voor. Je kunt beter 1 dag voor schut zitten dan je hele leven.'*

Student (over vragen stellen in de les): *'Durf ik niet zo goed. Ik heb het gevoel dat ik afgewezen word als ik het fout doe.'*

Docent: *'En ik vraag ook heel vaak: wat was dat ook weer. En als ze dan aangeven dat ze het niet weten, dan zeg ik 'dat kan niet.' En ik geef ook aan dat ieder woord dat ik zelf niet ken, dat ik het dan zelf opzoek.'*

Student: *'Mijn woordenschat ik niet zo groot. Dat is me altijd verteld op school. Dat neem je echt wel mee.'*

Terug naar het begin

Terug naar Aan de slag

Communiceer

Gebruik correcte, verzorgde en duidelijke taal. Spreek rustig en articuleer duidelijk. Gebruik ritme en intonatie als instrument om de boodschap over te brengen.

Deze -eer is pas in het onderzoek Het is een standaardmodus in mijn achterhoofd nu *toegevoegd*.

[Terug naar het begin](#)[Terug naar Aan de slag](#)

Creating Tomorrow

Vervolgonderzoek (1/2)

Uit het onderzoek *Wie dit begrijpt is gek!* is gebleken dat mondeling taalgebruik in colleges een 'obstakel' kan vormen voor het begrip van studenten. Doordat zij de colleges moeilijker kunnen volgen, kunnen zij zich de leerstof moeilijk eigen maken, ongeacht of zij de potentie hebben. Door taalontwikkelend les te geven kunnen docenten (door vaak kleine interventies) deze obstakels voor studenten verminderen of wegnemen.

In het vervolgonderzoek *Het is een standaardmodus in mijn achterhoofd nu* is gekeken of begeleiding/coaching van docenten in taalbewust lesgeven effect heeft. Hiervoor zijn lessen van collega's geobserveerd met hulp van een Kijkwijzer, is de les nabesproken, zijn tips gegeven, en zijn samen voornemens geformuleerd voor de volgende les. Vervolgens heeft de docent deze tips en voornemens meegenomen in het voorbereiden en geven van die volgende les. Dit proces is bij elke deelnemende docent drie maal herhaald.

[Terug naar het begin](#)[LEES VERDER](#)

Vervolgonderzoek (2/2)

De Kijkwijzer is een checklist voor taalbewust lesgeven. Deze bestaat uit elf aandachtspunten ('11x -eer') die studenten helpen om de inhoud van je college te begrijpen en is op basis van de onderzoeksresultaten van *Wie dit begrijpt is gek!* opgesteld.

Lees de aanpak en bevindingen in de rapportage, en bekijk en probeer de Kijkwijzer.

[RAPPORTAGE \(PDF\)](#)

[KIJKWIJZER \(PDF\)](#)

[Terug naar het begin](#)

AAN DE SLAG

Aan de slag met academische taal

Een handreiking voor docenten

LEES VERDER

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

Handreiking voor docenten

Deze handreiking geeft docenten allereerst inzicht in wat academische taal precies is, inclusief illustratieve video's met uitspraken van docenten. Anderzijds staan hierin voorbeelden van en inspiratie voor verschillende manieren om de eigen colleges aan te scherpen. Hierdoor kunnen meer taalontwikkelkansen voor studenten plaatsvinden.

De *10x -eer* die hiertoe eerder in dit onderzoek is beschreven, is doorontwikkeld tot een *Kijkwijzer* met 11 aandachtspunten. Die is vervolgens op werkzaamheid onderzocht door Van Diepen, Van Eerd en Kwakman (2022). Op basis van dit vervolgonderzoek is een herziening van de eerdere materialen doorgevoerd. Omwille van de effectiviteit zijn alleen de herziene materialen hier nog beschikbaar. De Kijkwijzer kan ook ingezet worden als checklist. Het is uiteraard niet de bedoeling dat deze als afvinklijst wordt gebruikt. Bovendien is dit slechts een selectie van mogelijke onderwerpen.

Wat is academische taal?

Kenmerken van academische taal

Check de conclusies

Check de '11x -eer'

Check de 'Kijkwijzer'

Wat is academische taal? (1/3)

Academische taal is taal die in het onderwijs gebruikt wordt, van primair tot hoger onderwijs, en die helpt bij het ontsluiten en toepassen van kennis. Deze taal blijkt noodzakelijk voor het exact formuleren van begrippen en ideeën. Academische taal kenmerkt zich door niet-frequente woordenschat, een formele toon, een zekere complexiteit en abstractie in de inhoud, complexe grammaticale structuren, impliciete verbanden en een onpersoonlijke stijl.

In het primair en secundair onderwijs is het heel vanzelfsprekend dat er les wordt gegeven in taalvaardigheid. In het hoger onderwijs is er lang van uitgegaan dat studenten hun taalvaardigheid zelfstandig verder ontwikkelen tot een professioneel niveau (Nederlandse Taalunie, 2015).

[Terug naar het begin](#)[LEES VERDER](#)

Wat is academische taal? (2/3)

Ervaar een te kleine (academische) woordenschat

Met het volgende fragment kun je zelf ervaren wat het effect kan zijn van een te lage (academische) woordenschat van studenten. Beluister het fragment en maak aantekeningen: Welk effect heeft dit op jou, hoe beleef je dit fragment?

- Tip: zet de ondertiteling aan. Dat doe je via dit icoontje rechts onderaan de video:

Terug naar het begin

LEES VERDER

Wat is academische taal? (3/3)

Dit onderzoek laat zien hoe mondeling academisch taalaanbod eruit ziet in colleges aan eerstejaarsstudenten op de HvA. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende vijf kenmerken van academische taal:

Grammaticale complexiteit

Algemene academische woordenschat

Beeldspraak

Hoge informatiedichtheid

Specifieke academische woordenschat (vaktaal)

Bij elk kenmerk worden voorbeelden gegeven van uitspraken uit de colleges en bijbehorende reacties van studenten en docenten die inzicht geven in welk effect deze citaten op studenten hebben.

[Terug naar het begin](#)

Creating Tomorrow

Wat is grammaticale complexiteit?

Academische (luister)teksten kenmerken zich door een grotere grammaticale complexiteit dan normale teksten. De spreker maakt langere zinnen dan hij zou doen in een geschreven tekst. Ook kan vaagheid en onduidelijkheid ontstaan bij verwijzingen, omdat de luisteraar niets heeft om naar terug te kijken. Gesproken tekst is immers vluchtig. Het gebruik van veel bijzinnen en uitweidingen kan de luisteraar dan van de hoofdlijn van het verhaal brengen.

FMR: 'proeftijd' & 'nietigheid'

FDMCI: 'time well spent'

FMR: 'bedrijfsarts'

[Terug naar het begin](#)

FMR: 'proeftijd' & 'nietigheid'

Student: *'Ik ken de context niet. (...) Toen begreep ik het, met de hele context erbij. Nu is het misschien iets vager. Misschien moet ik nog een keer het webcollege kijken. Dan snap ik het ook vaak weer.'*

Student: *'Als een docent het uitlegt, vind ik het moeilijker dan wanneer ik het op papier lees. Wat ik mis bij hem is meer uitleg.'*

Docent: *'Ik doe mijn best en dat blijf ik doen. (...) Ik probeer heel duidelijk te zijn in mijn taal en ik heb nu voorbeelden gehad waarvan ik dacht, oei. Het kan dus nog duidelijker.'*

FDMCI: 'time well spent'

Student: *'Hier hebben we gisteren in de les over gesproken, dus nu is het duidelijker dan toen. Hoe je je tijd het best kan indelen.'*

Student: *'Als ik het zo moet uitleggen vind ik het wel moeilijk.'*

Docent: *'Het gaat erom dat de tijd die je hebt, dat je die goed spendeert. Dat technologie je daarbij kan helpen om meer zo in elkaar kan zitten dat je dat als mens beter kan spenderen op een manier die voor jou fijn is in plaats van een manier die voor Facebook fijn is.'*

AAN DE SLAG

ACADEMISCHE TAAL

GRAMMATICALE
COMPLEXITEIT

HOGE
INFORMATIEDICHTHEID

Hogeschool van Amsterdam

FMR: 'bedrijfsarts'

Docent: *'Als je je voorbereidt is het simpel.'*

De studenten hebben het echter 'enigszins' (2 studenten) tot 'niet' (1 student) begrepen.

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

Wat is hoge informatiedichtheid?

In colleges wordt vaak veel informatie in een korte tijd overgebracht. Dat betekent dat het hoofd van de student steeds aan moet staan. Bij een hoge informatiedichtheid is het lastig om te bepalen wat belangrijker is dan iets anders. De neiging kan dan ontstaan om alles op te schrijven, zonder dat er een denkproces kan worden opgestart en uitgevoerd.

FBSV: 'ijzer in darmcel'

FBE: 'investeringsplan'

FBSV: 'metabole activiteit'

[Terug naar het begin](#)

FBSV: 'ijzer in darmcel'

Student: *'Zegt me echt helemaal niks. Misschien is het ook zo dat het een beetje de laatste dia's van de PowerPoint zijn dat ik het een beetje kwijt ben qua concentratie maar ik weet niet wat hier gezegd wordt eigenlijk. (Interviewer: 'Waar ligt dat aan?'). In ieder geval weer heel veel begrippen en misschien ook dat er vanuit wordt gegaan dat we dit allemaal hebben opgeslagen en hebben geleerd en voor haar is het heel makkelijk want zij doet dit elke dag en zij weet hier heel veel van maar voor ons is dit allemaal nieuwe informatie dus is het eigenlijk ... Het voelt een beetje als een samenvatting van alles wat er is gezegd in het hoorcollege. Op zich is dat prima maar wij weten nog niet alles. Wij moeten alles nog een keertje doorlezen en misschien nog een keertje uitschrijven enzo. Dus er wordt hier vooral vanuit gegaan dat we alles al beheersten. En dat is lastig. Ook omdat ze zegt 'zoals je al weet' of zoiets, zo komt het een beetje op mij over, als we alles al heel goed weten.'*

Student: *'Omdat het niet zulke moeilijke woorden zijn. Bijvoorbeeld darmcellen werd gewoon gezegd. Je hebt ook een wat moeilijkere term voor darmcellen. Als dat werd gezegd zou ik het denk ik minder goed snappen.'*

Student: *'Ik weet niet zeker of ik het goed heb maar ik vind het niet heel lastig. Hier zitten allemaal woorden in die we al kennen. Het zijn alleen bekende woorden. En het college ging heel erg hierover. Dat had ze best wel uitgebreid uitgelegd. Het is heel duidelijk waar het over gaat.'*

Docent: *'(...) het is best wel pittig want je moet de taal goed begrijpen om de inhoud te begrijpen en het is best wel veel.'*

FBE: 'investeringsplan'

Student: *'Wanneer je het niet geleerd hebt begrijp je het niet. Het Nederlands is oké. Bijvoorbeeld bufferen enzo, dat zit in de theorie zelf, als je dat niet weet is dat niet het Nederlands maar dat je niet geleerd hebt.'*

Student: *'Dat laatste stukje maakt het duidelijk. Dat is cristal clear.'*

Docent: *'Dus ik probeer het in hun taal te zetten. Wat het eigenlijk niet makkelijker maakt.'*

FBSV: 'metabole activiteit'

Student: *'Heel veel informatie in dat kleine stukje. Je weet niet precies wat je nou wel en niet op moet schrijven, je weet niet precies wat belangrijk is in die zin. Ja, hoofdzaak en bijzaak is een beetje.'*

Student: *'(...) niet per se door de inhoud maar doordat er heel veel ineen is gepropt en een beetje rommelig. Veel informatie in korte tijd. (Interviewer: 'Wat gebeurt er dan met je tijdens een college?') Dan krijg ik het waarschijnlijk niet binnen. Of een klein deel ervan. Maar niet het totale beeld.'*

Student: *'(...) uit de context kun je altijd wel opmaken waar ze het over heeft. Uit haar verhaal er omheen kun je wel opmaken waar het over gaat.'*

Docent: *'Het is niet zo moeilijk maar de woorden om het te beschrijven zitten misschien wel in de weg om te zien dat het misschien niet zo heel ingewikkeld is.'*

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

Wat is algemene academische woordenschat?

Academische teksten kenmerken zich door meer academisch woordgebruik. Dit zijn niet per se woorden die studenten in hun vooropleiding al zijn tegengekomen. Toch zijn deze woorden belangrijk voor het begrip van de tekst. Aandacht voor academische woorden is dus van groot belang.

Terug naar het begin

FT: 'beogde'

FBE: 'vervaardigt'

FOO: 'geconsolideerd'

FBE: 'geacht'

FMR: 'mits'

FT: 'beoogde'

Docent tijdens college: *'En het hele idee is dat die structuur zoals die hier staat, past bij het beoogde gebruik.'*

Reactie van student: *'Je weet gewoon wat het is en je snapt de zin maar het is niet dat je zegt: oh ik ga het nu even uitleggen ofzo.'*

Reactie van docent: *'Ik snap wel dat je die eruit pakt, het zijn woorden die ik zonder nadenken gebruik. Ja ik snap hem. Ik weet niet of ik het heel anders zou gebruiken. het is weer zo'n voorbeeld van: als ik het anders zou doen wordt die zin veel langer en ik weet niet ...'*

[Terug naar het begin](#)

FBE: 'vervaardigt'

Docent tijdens college: *'Een industrieel bedrijf vervaardigt artikelen in serieproductie, [...].'*

Reactie van student: *'Nu lijkt het meer op een Nederlandsles dan op een financieelmanagementles.'*

FOO: 'geconsolideerd'

Docent tijdens college: *'(...) en dat wordt eigenlijk uitgebouwd door Karel V want dat moet natuurlijk geconsolideerd worden.'*

Reactie van student: *'Ik dacht meteen aan m'n eigen taal aan een woord dat daarop lijkt maar ik weet niet zeker of het hetzelfde is. Dat is wel lastig. (...) Normaal zoek ik het dan gelijk op. Woord opschrijven en dan opzoeken op internet en dan sla ik het op. Maar ik heb dat dit keer niet gedaan, ik weet niet waar dat mee te maken heeft. Normaal doe ik dat wel. Of ik vraag het gewoon gelijk aan iemand die naast me zit. Want daar ben ik niet bang voor. Je kunt beter 1 dag voor schut zitten dan je hele leven.'*

Terug naar het begin

FG: 'geacht'

Docent tijdens college: *'Dus feitelijk worden jullie ook geacht strakjes, he, als je dit wel mag in de praktijk, dat je het onder begeleiding met een verpleegkundige gaat doen.'*

Reacties van studenten:

- *'Toegestaan. Geaccepteerd.'* (Deze student heeft de betekenis niet juist maar vindt het wel makkelijk.)
- *'Het is vereist.'*

FMR: 'mits'

Docent tijdens college: *'Maar jij hebt er zelf ook belang bij als werknemer om gewoon aan de slag te blijven, om contact te houden met je collega's, om iets te doen. Mits dat natuurlijk kan hè, met de medische beperkingen die je hebt.'*

Reacties van studenten:

- *'Ik zou gewoon tenzij zeggen.'*
- *'Ik vind dat je signaalwoorden gewoon moet kennen.'*

Wat is vaktaal?

Alle opleidingen gebruiken jargon: de taal die bij het vak hoort. Voor eerstejaarsstudenten is dat echter vaker een nieuwe taal die ze nog niet of niet goed beheersen. Realiseer je dat jij als expert deze woordenschat al erg eigen gemaakt hebt, maar dat je studenten dat nog moeten doen.

Uit de interviews bleek dat de studenten nauwelijks moeite hadden met het begrijpen van vaktaal. Het viel de interviewers (die vaak niet thuis waren in het jargon van de betreffende opleiding) op dat eerstejaarsstudenten deze woorden al zonder moeite gebruikten en uitlegden (vaak aan de hand van andere vaktaalwoorden) en dus echt hadden geïnternaliseerd.

[Terug naar het begin](#)

FBSV: 'diffusie-oppervlak'

FBE: 'medium term notes'

FBSV: 'diffusie-oppervlak'

Docent tijdens college: *'(...) omdat ze plat zijn, hebben ze een groot diffusie-oppervlak.'*

Reacties van studenten:

- *'Ik denk dat ik weet waar het over gaat dus het zou ook niet zo kunnen zijn. Ik heb een idee wat het betekent maar nog niet helemaal. Ik wist dat dit een belangrijk stukje was. Ik vat op een kladblok de PowerPoint samen en daar leer ik van. Dat heeft tot nu toe geholpen.'*
- *'Diffusie is het verspreiden van stoffen. Hoe groter het oppervlak, hoe meer er verspreid kan worden. Dus een groter oppervlak om te verspreiden.'*

Reactie van docent: *'Dit hebben we nu al zo vaak gehoord, dit moet je nu wel weten. Al vanaf de eerste periode.'*

FBE: 'medium term notes'

Docent tijdens college: *'Als je door hoofdstuk 8 loopt, staan daar best wel veel termen in waar ja, je kan bijvoorbeeld vragen wat zijn medium term notes, wat is commercial paper, en dan de vier (...).'*

Reacties van studenten:

- *'Ik ga het niet eens proberen. Ik denk niet dat zij dit in haar dagelijkse spreektaal zal gebruiken.'*
- *'Dat is weer mijn probleem, moest ik gewoon de stof bestuderen. Uit mijn hoofd was het iets ehhh, dat stond ook in die PowerPoint joh.'*
- *'Je moet dit gewoon weten als je het vak leert. Dat is zeker een begrip uit het boek. Ik heb nog niet goed geleerd nu dus.'*

Reactie van docent:

'Ik zoek het na, ik mail het je. Dat weet ik ook niet, daar lul ik overheen. Hoe draai ik hier weg – waarom staan die nou in de slides?'

Wat is beeldspraak?

In mondeling taalgebruik worden regelmatig metaforen, uitdrukkingen en gezegdes gebruikt. Voor hoogopgeleide eerstetaalsprekers is dat meestal geen probleem, maar voor studenten die minder taalcontact gehad hebben, kan dat leiden tot misinterpretatie of onbegrip.

FT: 'hoe je het ook wendt of keert'

FG: 'infuus moet luisteren'

FBE: 'happig zijn op'

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

FT: 'hoe je het ook wendt of keert'

Studenten:

- *'Is gewoon standaard Nederlands.'*
- *'Nou weet je, zulke dingen weet ik niet. Maar ik denk ook: als je het wilt of niet, het is zo. Zo ga ik denken denk ik. Maar spreekwoorden ofzo die ken ik niet. Die moet ik nog lezen, dan weet ik het.'*
- *'Je hebt ook internationale mensen, met een andere achtergrond, dan snap ik dat zulke woorden moeilijk kunnen zijn, daar plaats ik me effe in, voor mij is het echt: ja, logisch.'*
- (Interviewer: 'Wat is het moeilijkheidscijfer?') *'5 of 6, want spreekwoorden ken ik niet.'*
- *'Leuk verhaaltje maar ik weet het niet.'*
- *'Hoe je het wendt of keert... eeehhh... weet ik niet. Het stukje begrijp ik wel.'*
- *'Omdat ik niet weet wat het betekent lijkt het lastig.'*

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

FG: 'infuus moet luisteren'

Studenten:

- *'Je moet voelen of het juist is wat je hebt gedaan of niet. Je moet observeren en kijken wat je met de infuuslijn hebt gedaan om een betere behandeling te maken.'*
- *'Ik begrijp het wel, maar om het uit te leggen...'*
- *'Ik snap veel uitdrukkingen niet.'*

Terug naar het begin

Creating Tomorrow

FBE: 'happig zijn op'

Studenten:

- *'Het is een groot risico. Dat je niet zo snel dat risico neemt. (...) Als je iets faket, dan kunnen mensen happen, dat ze er naartoe gaan. Ik denk dat het daarmee te maken heeft.'*
- *'Waarom zou je dit gebruiken? Ik had het misschien weleens gehoord maar niet zo in deze context.'*
- *'Maar in een normale Nederlandse zin zou je dit niet gebruiken.'*

Reactie van docent:

- *'Echt waar? Dat is toch gewoon normaal Nederlands? Ik weet zeker dat mijn kinderen het kennen, omdat wij het thuis gebruiken.'*

Terug naar het begin

Referenties

- Bonne, P., & J. Vrijders (2015). Ear Openers voor docenten en hun studenten: Instrumenten voor luister- en noteervaardigheid. *Levende Talen Magazine*, 102 (8), 10-14.
- Bonne, P., Vrijders, J., & Casteleyn, J. (2019). Hoorcolleges volgen – meer dan alleen noteren. Forum Taalbeleid en Taalondersteuning Hoger Onderwijs. *Taalbeleid & taalondersteuning: wat werkt? Inspiratie en praktijkvoorbeelden uit het hoger onderwijs* (211-216). Tiel: Lannoo.
- College voor toetsen en examens (2019). Raadplegen via:
<https://www.examenblad.nl/examen/nederlands-havo-2/2020>
- Diverse auteurs (2019). Themanummer 'Taal en communicatieve competentie in het hbo'. *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*.
- Elffers, L. (2018). *Seminar Succes met je taal!* [PowerPoint slides]. Raadplegen via:
<http://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/etalage/succes-met-je-taal/keynote-louise-elffers.pdf>
- Kuiken, F., & Van Kalsbeek, A. (2012). *De taal van de wetenschap*. Raadplegen via:
https://pure.uva.nl/ws/files/2028369/139864_De_taal_van_de_universiteit_lange_versie_18_5_12.doc
- Van Kalsbeek, A., & Kuiken, F. (2014). Academisch taalgebruik in het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs: Stand van zaken en blik op de toekomst. *Internationale Neerlandistiek* 52 (3), 221-236. <https://doi.org/10.5117/IN2014.3.KALS>
- Vanhooren, S., Pereira, C., & Bolhuis, M. (2017). *Iedereen Taalcompetent. Visie op de rol, de positie en de inhoud van het onderwijs Nederlands in de 21ste eeuw*. Den Haag: Algemeen Secretariaat Nederlandse Taalunie.

Contact en downloads

De onderzoeken zijn mogelijk gemaakt door het onderzoeksprogramma Urban Education, van het Centre of Expertise Onderwijs en Opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam. Grote dank gaat uit naar de docenten die hun lessen hebben durven opnemen en de video's hebben willen delen ten bate van dit onderzoek. Ook dank aan de studenten die hebben meegewerkt.

- **Onderzoek 'Wie dit begrijpt is gek'**: Mieke van Diepen, Bas van Eerd & Conny Boendermaker
- **Onderzoek 'Het is een standaardmodus in mijn achterhoofd nu'**: Mieke van Diepen, Bas van Eerd & Marike Kwakman
- **Redactie en vormgeving**: Carla Stiekema
- **Beeld**: Hogeschool van Amsterdam

Heb je vragen of feedback? Mail ons: taalbeleid@hva.nl

Downloads

- [Posterpresentatie van dit onderzoek \(2019\)](#)
- ['Mondelinge taal in colleges als mogelijk obstakel voor studiesucces in het hbo' \(HSN-bundel 2019\)](#)
- [11x -eer: tips voor docenten](#)
- [Kijkwijzer 'Wie dit begrijpt is gek'](#)
- ['Het is een standaardmodus in mijn achterhoofd nu' \(2022\)](#)

© Hogeschool van Amsterdam, 2024

[Terug naar het begin](#)

Creating Tomorrow